

POLITIKAI HELYZETKÉP

NAGYVILÁG.

A törekvések, melyeknek hangzatos tervek és értekezletek mezébe burkolva (Marshall-terv, 2. párisi értekezlet) az volt a céljuk, hogy a Szovjetuniót és a következően demokratikus kelet-európai kis államokat elszigeteljék, a sorozatos kudarcok ellenére sem szüntek meg.

Ezek közé tartozik a *Washingtonban* 24 amerikai és 8 brit kiküldöttből álló *Ruhrértekezlet*, amelynek célja az volt, hogy technikai és politikai síkon megállapítsa a közös angol—amerikai álláspontot a *Ruhrbányák kérdésében*. Az amerikaiak terve: a napi termelés háborúelőtti értékét mielőbb visszaállítani, a bányákat ellenőrzés mellett német igazgatás alá rendelni, az államosításokat 3—5 évre elhalasztani. Mindezt azzal indokolták, hogy a Marshall-terv megvalósításához a ruhrvidéki termelés fokozására van szükség. Baloldali megfigyelők véleménye szerint viszont az amerikaiak szándéka egyértelmű Németország nagyiparának amerikai és német monopoltőkés kezekre juttatásával.

Nagybritannia az értekezletre a *Ruhrbányák* államosításának szándékával jött. Valószínű azonban, hogy elgondolását amerikai kívánság szerint módosította és nem jelentene meglepetést, ha az államosítások elhalasztásának fejében mind a *Ruhrvidék*, mind az angol-szász zónák anyagi terheit az USA vállalná magára. Bár a konferencia anyagát nem hozták nyilvánosságra, gyakorlatilag a Ruhr sorsa eldőlt: a *Chamberlain* bizalmasa, *Sir William Strang* által vezetett angol küldöttség — amint a *Daily Worker* írja — kapitulált az amerikai monopoltőkészeknek és segítségükre volt abban, hogy a washingtoni Ruhrkonferencia megállapodásával a novemberi londoni külügyminiszteri értekezletet befejezett tények elé állítsa.

Ilyen kísérletnek kell minősíteni a *Németország ipari termelésének emelésére Londonban* nemrég összehívott *amerikai—angol—francia értekezletet* is. A német színvonal emelése ugyan — amint azt *Stransky* csehszlovák közoktatásügyi miniszter megállapította — határozottan előnyös lenne mind Németországnak, mind Európának, mind az egész világnak, de a jelenlegi körülmények között a tervezett végrehajtás módja *baljóslatú jeleket* hord magában.

Ez ellen tiltakozik a *Szovjetunió*nak a brit külügyminisztériumhoz intézett *jegyzéke* is, amely teljes súlyával *ellenzi*, hogy a német ipari színvonal kérdésében háromhatalmi értekezletet hívjanak össze. Korábbi nemzetközi határozatok ugyanis pontosan meghatározták, hogy ezen nagyhorderejű kérdésekben *csupán négyhatalmi értekezletnek van döntőjoga*. Maga a francia kormány is leszögezte, hogy az értekezleten ugyan résztvesz, de minden ott létrejött határozatot *csak kísérleti jellegűnek tekint*. A franciákat különösen azért érdekelté a német ipar kérdése, mert német szén és koksztól *Franciaország* nehéziparának és ezen keresztül *nagyhatalmi helyzetének* újjáépítése megvalósíthatatlan.

Maga az értekezlet nem sok eredménnyel kecsegtet, amint az *Clay* amerikai tábornok nyilatkozatából kitűnik. Az amerikai katonai zóna parancsnoka ugyanis kijelentette, hogy a közeljövőben nem várhatók változások *Németország* életében. Ilyen körülmények között érthető a *L'Humanité* azon véleménye, hogy az értekezlet

kezdeményezése súlyos politika-hiba volt. A *Liberation* találóan írja: Sem szén, sem biztosítékok! A konzervatív beállítottságú angol *Times* pedig azon töpreng, vajjon bölcs dolog volt-e e kérdésben mind a francia, mind a szovjet hozzájárulásról lemondani?

A brit birodalmi érdekeknek az amerikaiak javára történő mellőzése mellett a súlyos angol gazdasági helyzet is nagyon megnehezíti a munkáspárti kormány helyzetét. A 3.750 millió dolláros kölcsön, amelynek 1950-ig kellett volna tartani, a hatalmas áremelkedések következtében értékének felét elvesztette és legkésőbb ez év novemberéig kimerül. Mint a *Pravda* írja, az amerikai kölcsön nem enyhítette Anglia nehéz helyzetét, hanem „kötélnek bizonyult az angol nemzetgazdaság nyakán”. Ezen a véleményen van a konzervatív *Daily Express* is, amely szerint az angol nép végre megtudhatta, milyen hatalmas árat kell fizetnie „az amerikai kölcsön örültségéért”.

A szóbanforgó amerikai kölcsönnek különösen két pontja volt, amely gazdasági megfigyelők szerint, súlyos károkat okozott Angliának a dollárválság feloldozásával. Az egyik a *nondiscrimináció* elve, a másik a *konvertibilitás*é. Az első annyit jelent, hogy Anglia semelyik állam semilyen termékét nem részesítheti előnyben az amerikai árukkal szemben, a másik, hogy az Angliával kereskedelmi viszonyban lévő államok követelhetik, hogy árukért dollárral fizessenek. Ez magával vonja azt, hogy akár az USA-tól, akár más államoktól vásárolt Anglia, fizetnie dollárban kellett, másrészt, hogy az áremelkedések miatt értékeinek egy részét elvesztett amerikai kölcsön javarésze idegen országok dollártartozásának fedezésére fogyott el.

A gazdasági helyzet súlyosbodása végül is rákényszerítette Dalton angol pénzügyminisztert, hogy a dollárkölcsönnek azt a szakaszát, amely Angliát a font követelések dollárra való átváltására kötelezte, állítólag Washingtonnal való teljes egyetértésben, bizonytalan időre hatályon kívül helyezte. Ez a lépés igen súlyosan érint több, Nagybritanniával élénk kereskedelmi kapcsolatot fenntartó országot. Ezért holland és olasz tiltakozás után Svédország is felfüggesztette az Angliával folytatott kereskedelmi tárgyalásait. A rendszabály meg nem tétele azonban Angliát feltartóztathatatlannul a csőd szélére sodorta volna.

És bár Washington e kérdésben hír szerint egyetért Londonnal, mégis lehetetlen a konvertibilitást hatályon kívül helyező intézkedést követő 400 millió dolláros utolsó kölcsönrészlet befagyasztását nem retorziós jellegűnek tekinteni. Anglia tehát a kölcsön 90%-ának felhasználása után súlyosabb helyzetben van, mint egy esztendővel ezelőtt. Az *Economist* szerint: bármennyire is alaptalan az a vád az USA ellen, hogy célja Anglia tönkretétele, az események kétségtelenül ebben az irányban haladnak. A *New Statesman and Nation* pedig kijelenti, hogy Anglia inkább éhezik, de önerejéből építi fel jövőjét, mert az USA nem nyugszik, amíg szét nem jürészeli a brit világbirodalmat.

Ez a felismerés arra indítja az angol miniszterek ellenzéki csoportját, hogy a kivezető utat kizárólag Anglia önerejéből próbálják megtalálni. A londoni rádió leközölte, hogy a kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésénél nem törődnek az illető állam politikai berendezkedésével. A dollárkonvertálás hatályon kívül helyezése okozta bonyodalomnak is, természetszerűleg Kelet felé, a nem dollárterületek felé irányítják Anglia figyelmét.

A Kelet felé való tájékozódás kapcsán automatikusan felmerült a szovjet—brit kereskedelmi tárgyalások újrafelvétele is. Ennek jelentőségére a B. B. C. egyik híre világít rá, amely szerint ha az angol dollárválságnak eredményeként a szovjet—brit tárgyalások újból megindulnak, akkor a válság máris produktív volt. — Brit keres-

kedelmi küldöttség utazik *Belgrádba* és talán nem túlzás annak megállapítása, hogy a délkelet-európai államok iránt érezhetően *megváltozott az angol magatartásnak is a dollárválság az oka.*

A brit szakszervezeti kongresszus haladása *súlyos szemrehányásokat* tett *Bevinnek*, mert több mint egymillió férfit tart fegyverben és az újjáépítendő német nehéziparral félelmet kelt *Európa* lelkében. Az újabb amerikai kölcsön ellen való tiltakozás és a *Szovjetunióval* folytatandó kereskedelmi tárgyalások folytatása mellett felmerült a *brit birodalmi vámunió* gondolata is, amely az egész angol közvéleményben osztatlan érdeklődést keltett. Annál kevésbé lelkesedik ezen lehetőségen az *USA*, mert vámunió esetén elvesztené brit dominiumi piacait. Ugyancsak kedvezőtlen hatást váltott ki Amerikában a szakszervezeti kongresszus azon határozata, hogy a *vas- és acéllipara államosítását* még a jelen parlamenti ciklus alatt végrehajlják.

A piacok esetleges csökkenésének kilátása érthető ellenkezést váltott ki az *USA*-ban annyival is inkább, mert már ma, amikor az még be sem következett, a *gazdasági depresszió jelei* mutatkoznak az országban. Az *USA* munkaközvetítő hivatala szerint 80 munkaügyi kerületből 22-ben az amúgy is magas létszámú *munkanélküliség emelkedőben van.* A munkanélüliek között igen sok a fiatal leszerelt katonai. Az árak a *C. I. O.* elnök szerint *rekordmagasságot* értek el, a drágaság leszorítja a vásárlást, emiatt a raktárakban tornyosul az áru, a válság a levegőben van.

Az export növelésének feltétlen szükségessége újból előtérbe hozta a *Marshall-tervet.* A *30 milliárd dollárról* azonban, amelyet a 16 állam szüksége, *Kerman* amerikai diplomata szerint *szó sem lehet.* Washington ennek *harmadát, de legfeljebb felét* hajlandó folyósítani. Ez pedig nem elegendő *Nyugat-Európa* megsegítéséhez. A *Franc Tireur* szerint az *USA* nem is a Nyugat-Európa, hanem a nyugati német kapitalizmus újjáépítésére törekszik.

Az amerikai imperialisták szándékait *Amerika véletlénél leplebe* burkolják. Így a *pánamerikai értekezleten*, amely a *Newyork Post* szerint is a kontinens militarizálására és blokk létesítésére szolgál, Amerika veszélyeztettségének örve alatt *katonai szövetséget* hoztak létre. (Az *USA* ezévi költségvetésének 28%-a katonai kiadásokra van előirányozva.) Kimondták, hogy az esetleges támadás ellen közösen védekeznek, a támadás kimondásához a kétharmados többség elegendő. *Truman* elnök a fői pánamerikai értekezlet eredményét hatatlan, nagyjelentőségű mérföldkőnek nevezte az erőszaknak a nemzetközi életből való kiküszöbölése és a törvény és rend helyreállítására felé vezető úton s az *USA-t a kard és dollár államaként* jellemezte. A *Novoje Vremja* ezt úgy magyarázza, hogy a szerződést aláíró államok az *USA* számára *fegyverpiacot* jelentenek.

Míg Nyugaton 19 állam került az *Északamerikai Egyesült Államok* vonzóerejének hatása alá, addig Keleten *India* sokszázezres népe, forma szerint, felszabadult a több mint száz éve tartó gyarmati sorsból: augusztus 14-ével véget ért *Indiában Nagybritannia* uralma. Az önálló, hindunépességű *Hindosztán*, valamint a muzulmánlakosságú *Pakisztán* a brit népközösség országai közé léptek. Függetlenségük mégis kétségbevonható, mert a *független India* élén *angol fő kormányzó*, a hadsereg vezető pozícióiban *angol tisztek* vannak. A két nagy ország határai is oly szerencsétlenül vannak megvonva, hogy *muzulmán tömbben hindu sziget van* és fordítva. Ez a földrajzi elrendezés súlyos zavargásokra ad módot, úgy hogy az *Észak Pundzsab-i* mézszárlásnak 190.000 áldozata volt. A hajléktalanok száma több mint kétmillió.

India szomszédságában, *Indonéziában* a helyzet ismét igen súlyos, mert a *holandok* a megállapodásokat megszegve, újból minden vonalon támadnak és új vá-

lasztásokat követelnek. Ugyanakkor az amerikai *Nemzetközi Bank Hollandiának* 195 millió dolláros kölcsönt folyósít. A *Daily Worker* szerint a holland csapatok amerikai fegyverekkel vannak felfegyverezve és az indonéziai idegen tőkebefektetés 35%-a amerikai kezekben van. A *Biztonsági Tanács* 3 tagú bizottságot küld ki a helyzet felülvizsgálására.

A hibás gyarmati politika bizonyos fokig oka a *Franciaország* belpolitikai életében felmerülő zavaró körülményeknek is. Az *algéri alkotmány* ügyében a *lyoni szocialista kongresszus* megtiltotta a szocialista minisztereknek, hogy a jobboldalnak újabb engedményeket tegyenek. Ennek ellenére a megszavazott alkotmány a francia tőke érdekeit védi és a francia kisebbség politikai hegemóniáját biztosítja.

Ez persze a baloldal éles kritikáját váltja ki, amelyet még csak öregbíthet *Franciaország* magatartása a német ipari termelési nivó emelése kapcsán. A kommunisták szerint *Franciaországnak* a novemberi négyhatalmi értekezletre kellett volna támaszkodnia, ehelyett *Bidauld* alkudozni próbált *Washingtonnal* és *Londonnal*. Most, ahogy a *Liberation* írja, *Franciaországot* az a veszély fenyegeti, hogy két szék között a pad alá esik: Keletől elvágja magát, Nyugatról pedig nem kap komoly segítséget.

Az élelmezési helyzet is válságos, mert amíg *Németország* nyugati zónája kétmillió tonna tenerentúli gabonát kap, addig *Franciaország* csak 825.000 tonnát. Ezért a francia kenyéradagot 200 gr-ra kell akkor leszállítani, amikor nyugatnémetországi adag 500 gr-ra való emelkedéséről tárgyalnak. Az *árindex* augusztus hónap 23%-kal, a *bankjegyforgalom* az utolsó héten 13 milliárd frankkal emelkedett.

Ilyen körülmények mellett nem csodálható, hogy a francia szakszervezeti szövetség felhívására a tüntetők milliós tömege vonult fel a *Mars*-mezőn, tiltakozva a kormány gazdaságpolitikája ellen. A tüntetők *Ramadier* lemondását, a közéletellenzés, pénzügyi és gazdasági válság sürgős orvoslását, a francia kül- és belpolitika alapvető újjászervezését követelték. *Párisban*, *Rouenben*, *St. Quentinben* és *Lyonban* nagy sztrájkok voltak. A parlamentben a bizalmi kérdés felvetésénél 21-en szavaztak a kormány mellett, 18-an ellene, 5 tartózkodott a véleménynyilvánítástól.

Igy a válság nem oldódott meg, csupán eltolódott, mert a nemzetgyűlést november 13-ig elnapolták. Az addig eltelt idő sem lesz valami nyugodt, mert jelenleg két megyében is általános sztrájk van és folynak az októberben megtartandó községi választások előkészületei is. A kirút — *Duclos* képviselő megalkapítása szerint — új és valóban demokratikus kormányzás, amely képes megmenteni *Franciaországot*, biztosítani jövőjét és függetlenségét.

MAGYARORSZÁG.

Az országgyűlési képviselőválasztások előzetes sajtója majdnem egyértelműen bizakodó volt. A *Daily Telegraph* szerint a választások híven fogják tükrözni a nép akaratát. A *New York Herald Tribune* azt írja, hogy a magyar dolgozók nagyszerű eredményeket értek el az újjáépítésben és a nép nagy többsége támogatja a jelenlegi rendszert. A *Daily Worker* megállapítja, hogy a külföldi tudósítók beutazása elé nem gördítettek akadályt és a hatóságok minden intézkedést megtettek arra, hogy visszaélések ne történhessenek. Az amerikai *Columbia Radio* leszögezi, hogy Magyarországon nincs terror, nem igazak a tömeges bebörtönzésről szóló hírek sem. A választójoggal bírók száma növekedett. A kommunistáknak nincs semmi előnyük, az oroszok

nem akarnak beleszólni a választásokba. A *New Statesman and Nation* azt jósolja, hogy a választás eredménye nagy balratolódás lesz.

Mindenzen vélemények ellenére az USA „*komoly aggodalmának*” adott kifejezést amiatt, hogy a választási előkészületekben, véleménye szerint, nagyarányú visszaélések történtek. Éspedig: 1. a kisebbségi kommunista párt beleavatkozott más pártoknak azon törekvésébe, hogy listájukat szabadon állítsák össze. 2. A kommunista irányítás alatt lévő választási szervek átlátszó és törvénytelen ürügyekkel tömegesen vonták meg a polgároktól a választójogokat. 3. A vádak, amelyeknek alapján a választópolgárokat joguktól megfosztották, sokszor kómikusak (zsidó polgárokat nyilas muáttal vádolnak).

A tájékoztatásügyi miniszter *válaszában* közölte, hogy a kommunistapárt választási listáját *csupán udvariasságból* küldötte meg a többieknek, hogy az esetleg kifogásokat törölhesse. A választási bizottságok *nincsenek kommunista irányítás* alatt, bennük négy koalíciós és egy ellenzéki párt van képviselve, a névjegyzékek felülbírlásába pedig *semilyen állami szervek beleszólása nem volt*. Maga *Dinnyés* miniszterelnök állapította meg, hogy ha történtek is kisebb hibák az összeírásnál, ezeket a törvények fogják reparálni. Az az állítás, hogy a kizárások elérik a 70%-ot, *teljesen komolytalan*, sőt máris 129.326 szavazóval van több, mint 1945-ben. Az összeírásokat jogilag járatlan polgárok végezték, a kizáró okok egyenként is csak számmal voltak megjelölve, ami *könnyen adott alkalmat az összezerelésre*. Mindezek alapján az az egész amerikai nyilatkozatot az *alaptalan általánosítások* tömegének kellett nyilvánítani.

Közvetlen a választások előtt érkezett híre annak, hogy a *Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége* rendeletet hozott a Magyarországgal kötött békeszerződés ratifikálásáról. Ennek következményeképpen a szovjet csapatokat 90 napon belül kivonják, a letéltbehelyezéstől számított 10 napon belül megszűnik a Sz. E. B. További másfél évig még a 3 nagyhatalom követeiből alakult bizottság ellenőrzi a békefeltételek megtartását. A *békeszerződések kölcsönös letéltbehelyezése Párisban és Moszkvában szeptember 15-én este 8 órakor történt meg*. Ezzel a békeállapot bekövetkezett az egész világon. Az *Izvesztija* szerint a szövetséges hatalmaknak most az a feladatuk, hogy a *legnagyobb támogatást* nyújtsák Németország volt csatlósainak abban, hogy *mielőbb beléphessenek az UNO-ba*. Ezt a véleményt *Magyarország* annál is inkább teljes mértékben helyeselheti, mert legutóbb *Magyarországnak* az UNO-ba való bejutását szavazás-technikai okokból a két angolszász nagyhatalom akadályozta meg.

Az augusztus 31-én megtartott választások végeredményeként MKP-ra esett 1.113.050 szavazat után (22,27%) 100 mandátumot, a KGP-ra 769.763 szavazat után (14%) 68, a SzDP-ra 744.641 szavazat után (15,90%) 67, a NPP-ra a 415.465 szavazat után (8,40%) 36, Schlachta a 69.536 szavazat után (1,4%) 4, a DNP 820.453 szavazat után (16,5%) 60, Pfeiffer 670.547 szavazat után 13,60% 49, a MRP 84.169 szavazat után (1,70%) 6, Balogh a 260.420 szavazat után (5,3%) 18, a PDP-ra 50.254 szavazat után (1%) 3 mandátumot kapott. Így a *Függetlenségi Front* pártján a szavazatok 60,40%-át elnyervén, *abszolút többséget* szereztek.

A választás a *legteljesebb nyugalomban és tisztaságban folyt le*, amelyet csupán az ügynevezett „kéklappal” elkövetett többszöri szavazás zavart meg néhány helyen. Ebben a jelek szerint több párt vett részt, azonban a kettős szavazás száma szakértők szerint nem lehet több 20.000-nél, ami a leadott 4.998.238 érvényes szavazatot tekintve, nem számottevő. Amint a *Le Peuple* írja, ha voltak is rendellenességek,

ezek a végeredményt rendkívül csekély mértékben befolyásolhatták. A választásokon a szavazásra *jogosultak 940/0-a szavazott*, ami rombadöntötte a hazaáruló Nagy Ferenc azon törekvését, hogy a választók széles tömegeit távoltartsa a választásoktól, a választások „antidemokratikus voltát” bizonyítandó.

A *Times* szerint a magyar választás a *legnyugodtabb* volt az összes *délkelet-európai* választások között; a szabálytalanságokat felfedezésük után azonnal kiküszöbölték. A *L'Humanité* megállapítja, hogy a választások szabadságát bizonyítja az a tény, hogy az 1945-ben nem is létező Demokrata Néppárt a szavazatok 140/0-át kapta meg. Az amerikai külügyminisztériumot az bosszantja, hogy *Magyarországot* nem sorolhatja gyarmati piacai közé. A *Le Monde* úgy véli, hogy az ellenzék sikere az eredmény kifogástalanságáról tanuskodik.

A választás *több meglepetést* hozott, így a szociáldemokrata és kisgazda szavazatok visszaesését, a *Barankovics*-párt váratlan előretörésével párhuzamosan. A szociáldemokrata párt sorait *Peyer* kiválása megrázkóttatta, míg a Kisgazdapártból a jobboldal vált ki és más pártokban helyezkedett el. A legérdekesebb azonban a *Barankovics*-párt nagy szavazatmennyisége, ami annyival is feltűnőbb, mert a párt nem idősebb nyolc hétnél. Tekintve, hogy Barankovics pártját modern katolikus párttá akarja tenni, valószínű, hogy különösen vidéken az egyházzal kapcsolatos körök támogatását élvezte. *Pfeiffer* pártja, mely még nevéből is száműzte a demokrata jelzést, áll ma a parlamenti mezőny szélsőjobbszárnyán. *Peyer*, miután a mandátumok elosztása kérdésében Zsolttal összekülönbözött, a Radikális pártból kilépve, valószínűleg szakadár szociálistapártot szándékozik alapítani.

A koalíció a továbbiakban is fennmarad, a miniszterelnök személyéről a nemzetgyűlés politikai bizottsága dönt. A miniszteri tárcák száma előreláthatólag négyvel kevesebb lesz, mint eddig.

Az általános helyzettel kapcsolatosan a *Daily Worker* azt írja, hogy a MKP figyelemreméltó sikere kellemetlen meglepetés a *Magyarországon* még mindig erős reakcióra, továbbá a budapesti angolszász missziókra. A *Combat* megállapítja, hogy a helyzet sokkal egészségesebb, mint 1945-ben, mert jelenleg a reakció a koalíción kívül van. Ami a szociáldemokrata miniszterek lemondását illeti, a *Franc Tireur* nem hiszi, hogy Szakasits követi Ramadiert és hogy a magyar szociáldemokraták vállalkoznának a francia szociáldemokraták szerepére. A *Times* rámutat arra, hogy sok tekintetben a magyar parlament képe tisztább, mint két évvel ezelőtt. A *Ny. Dag*-vezércikkében támadja a polgári sajtót, mert a magyarországi választások kapcsán helyt adott az amerikai szenzációhajhászásnak.

A kibontakozásra vonatkozóan tárgyalások folynak a két munkáspárt, a kisgazdák és parasztpárt között. Híre érkezett a kisgazdák és Baloghék együttműködésére irányuló tárgyalásainak is.

A legfontosabb feladat most a választások eredményein alapuló következtetés demokrata kormány megalakítása, amelynek mint az első független demokratikus kormánynak, haladéktalanul hozzá kell fognia az építőmunkához.

Lóránt Imre